

Základní škola Mochov
Na Dolejšku 287, 250 87 Mochov

Základní škola Mochov Na Dolejšku 287, 250 87 Mochov	
ORGANIZAČNÍ ŘÁD ŠKOLY	
PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ VE ŠKOLE	
Č. j. : 148/16	Skartační znak: S 5
Spisový znak: 2.1	Projednáno na pedagogické radě dne:29. 9.2016
Schválila: Mgr. Andrea Koubíková	Účinnost od : 1. 9. 2016
Změny ve směrnici budou prováděny formou číslovaných písemných dodatků.	

(jako součást Minimálního preventivního programu Základní školy Mochov, zpracován dle metodického pokynu Č.j. MSMT- 22 294/2013-1)

Obsah

Cíl programu

Projevy šikanování

Zákonná opatření

Komponenty programu

1. zmapování situace – analýza a evaluace
2. motivování pedagogů pro změnu
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů
4. užší realizační tým
5. společný postup při řešení šikanování (šest skupin základních scénářů)
6. primární prevence v třídních hodinách
7. primární prevence ve výuce
8. třídní hodina
9. ochranný režim
10. spolupráce s rodiči

11. školní poradenské služby
12. spolupráce se specializovanými zařízeními
13. vztahy se školami v okolí
14. přílohy

CÍL PROGRAMU

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Důležité je zaměřit se na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany došlo či ne. Všichni pedagogičtí pracovníci musí vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce.

PROJEVY ŠIKANOVÁNÍ

Šikanování se ve své zárodečné formě vyskytuje prakticky na všech školách. Pocit bezpečí každého jedince a jeho začlenění do třídního kolektivu je základní podmínkou vytváření produktivního prostředí a dobrého sociálního klimatu třídy a školy. Škola má povinnost předcházet všem náznakům násilí a šikanování. Šikanování v jakékoli formě a podobě nesmí být pracovníky školy akceptováno. Samotní pedagogičtí pracovníci nesmí svým jednáním s některými žáky a chováním vůči nim podněcovat zhoršování vztahů směřující k šikanování těchto žáků jejich spolužáky.

Šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Podoby šikanování jsou:

1. přímá podoba šikany:

- fyzické útoky v podobě bití,
- vydírání,
- loupeže,
- poškozování věcí,
- slovní útoky v podobě nadávek,
- pomluvy,

- vyhrožování,
- ponižování,
- sexuální obtěžování až zneužívání,
- kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.).

2. nepřímá podoba šikany

- demonstrativní přehlížení,
- ignorování žáka či žáků.

Příloha č. 1 Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

Příloha č. 5 Příklady nepřímých a přímých varovných signálů

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).
- Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).
- Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

ZÁKONNÁ OPATŘENÍ

Odpovědnost

Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

Ohlašovací povinnost

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství;
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala;
- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů);
- v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

Šikanování-trestný čin, provinění

Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen „trestných činů“).

Provinění

Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým - § 6 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže):

- vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody § 170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví § 146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí

proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavního zneužití § 187 TZ, apod. + nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani

přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

- nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pocítuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých;
- účast na sebevraždě (§ 144 TZ) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě;
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ) – např. „odposlech“ odesílaného e-mailu;
- porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti;
- pomluva (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť.

Povinnost pedagogického pracovníka

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ).

V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřizování (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ).

METODICKÉ MATERIÁLY

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, MŠMT č.j. 21291/2010
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, Č.j. 22294/2013-1

Příloha - Metodický pokyn MŠMT – šikanování

KOMPONENTY PROGRAMU

1. Zmapování situace – analýza a evaluace

Úkoly:

- připravit dotazník mapující výskyt šikany na škole (pro učitele i žáky), jeho vyhodnocení – školní metodik prevence, školní psycholog 1x ročně
- uschovávat veškeré záznamy o jednání s rodiči, zaznamenat výchovné komise – třídní učitelé průběžně
- 1x za pololetí kontrola záznamů a jejich vyhodnocení – pracovníci školního poradenského zařízení, ředitelka školy, pedagogové

2. Motivování pedagogů pro změnu

Seznámení se skutečným stavem šikany je tím základním motivačním prvkem určujícím budoucí změnu. Klíčovým momentem je, aby pedagogové výskyt šikany nejen neodmítali, ale aby ho ani nevnímali jako své osobní selhání. Neznalost skutečné situace na vlastní škole je totiž pochopitelné, neboť podstatnou vlastností šikanování je její skrytost a nepřístupnost pro vnější okolí. Další fází motivace je důvěra ve školní program proti šikanování – má smysl ho realizovat, protože povede k řešení a odstranění nebo alespoň omezení šikany.

Úkoly:

- zajistit školení k prevenci šikanování na přípravný týden – školní metodik prevence
- seznámit všechny pedagogické pracovníky školy s přímými a nepřímými signály šikanování
- poučit všechny pedagogické pracovníky školy o rozdílech mezi šikanováním a šikádlením – vedení školy na pedagogické radě

Příloha č. 2 Informace pro pedagogické pracovníky – šikanování

Příloha č. 3 Stadia šikany

Příloha č. 4 Příklady šikany

3. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

Dobrá komunikace jednotlivých pracovníků ZŠ a vedení ZŠ umožňuje pružně reagovat v krizových situacích.

Předávání informací:

- pravidelně - na poradách (4xročně)
- průběžně – kdokoli z pracovníků ZŠ zaznamená jakékoli příznaky nezdravých vztahů a nevhodného chování mezi žáky, ihned je sdělí třídnímu učiteli, výchovné poradkyni, metodikovi prevence nebo vedení ZŠ
- informace na webových stránkách ZŠ – pro pracovníky ZŠ, žáky, rodiče
- proškolení všech pracovníků ZŠ – úvodní porada,
- doplňování knihovny odbornými publikacemi, odborná školení
- speciální školení (pro výchovné poradce a metodika prevence) – předají informace ostatním na nejbližší poradě
- Supervize – bude prováděna v rámci pedagogických preventistou

Úkoly:

- zajistit školení k prevenci šikanování na přípravný týden – školní metodik prevence
- bližší spolupráce s krajským školským metodikem – školní metodik prevence

4. Užší realizační tým

- ředitel školy
- školní metodik prevence,
- výchovný poradce

5. Společný postup při řešení šikanování (šest skupin základních scénářů)

V případě podezření na šikanu každý pracovník školy neprodleně oznámí tuto skutečnost školnímu metodikovi prevence a vedení školy.

Školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu (viz tabulka níže). V případě, že jde o počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama, určený pracovník postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikanování.

Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky z venku, zejména z PPP,

SVP

Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany. Dále sem zahrneme základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti. Patří do nich šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti, dále šikany se změnou v základním schématu. Prakticky jde zejména o nějakou zvláštnost u přímých a nepřímých účastníků šikany. Patří sem rovněž šikany s rozvinutým zakrývajícím systémem. Vážnou komplikací je intenzivnější závislostní vztah mezi oběťmi a agresory a vážnější dopady šikany na oběť - například známky úzkostné poruchy.

Situace, které zvládne škola sama

- (a) první pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu;
- (b) celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování, RTP – Rámcový třídní program.

Scénáře, kdy potřebuje škola pomoc zvenku

- (c) první pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu;
- (d) první pomoc (krizové scénáře) pro obyčejnou pokročilou šikanu;
- (e) první pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, patří sem např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování;
- (f) celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou.

První kroky při objevení šikany

Pro účinnou a razantní první pomoc, dostupnou učitelům (zejména v případě počáteční šikany) je nejvhodnější lokální a vnější strategie, která mapuje, symptomy šikanování a pracuje pouze s vybranými svědky. Je univerzální, platí pro děti i dospělé i pro různé typy škol. Obsahuje schéma strategických kroků, které je třeba dodržovat:

1. Rozhovor s informátory a oběťmi
2. Nalezení vhodných svědků
3. Individuální případně konfrontační rozhovory se svědky
(Nekonfrontovat oběť a agresora a svědky s agresory)
4. Zajistit ochranu obětem
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

5.1 Scénář pro obyčejnou počítačnou šikanu

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany

Příloha č. 1,2,3,4,8

2. Rozhovor s informátory a oběťmi;

- přicházejí – li s informací o šikaně rodiče – neměli bychom jejich výpověď zpochybňovat, reagovat obranně (říkat, že to není možné) a vyjadřovat nedůvěru
- domluvit se rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte, ubezpečit je, že pomůžeme, naznačit příští kroky
- rozhovoru s obětí by neměli vědět ostatní žáci – je třeba ji chránit před možnou pomstou agresorů a nebezpečím odmítnutí třídou

3. Nalezení vhodných svědků;

- ve spolupráci s informátory a oběťmi vytipujeme členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat: žáci, kteří s obětí kamarádí, sympatizují, nebo ji alespoň neodmítají, žáci nezávislí na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování

4. Individuální rozhovory se svědky

- nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory;
- rozhovory organizujeme tak, aby o nich druzí nevěděli – bezpečnost svědků, hledáme odpovědi na otázky co, kdy, kde a jak se stalo

Základní otázky taktiky vyšetřování:

- ✓ Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí?
- ✓ Kdo je agresorem, popřípadě kolik je agresorů? Kdo z nich je iniciátor, kdo je aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?
- ✓ Co, kdy kde a jak dělali agresori konkrétním obětem?
- ✓ K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
- ✓ Jak dlouho šikanování trvá?

Důkladný a podrobný popis násilného chování je důležitý pro úspěšné uplatnění metody vnějšího nátlaku. Potřebujeme to však i pro sebe, abychom byli chráněni před stížnostmi rodičů agresorů.

- ✓ Co se stalo? (jádro příběhu)
- ✓ Kde se to stalo? (místo)
- ✓ Kdy se to stalo? (čas a alibi)
- ✓ Proč? (motiv)
- ✓ Kdo to spáchal? (podezřelí a pachatelé)
- ✓ Jak to spáchal? (způsob jednání)
- ✓ Čím to spáchal? (zbraně, nástroje)
- ✓ Komu se to stalo? (oběti)
- ✓ Kdo nám to řekl? (svědkové)

Nejvhodnější je provést písemný zápis z těchto rozhovorů

5. Ochrana oběti

Do doby, než se vše vyřeší – zajistit zvýšený dozor, zorganizování bezpečných příchodů a odchodů dítěte do a ze školy, v závažném případě ponechat doma.

6. Předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:

- a) Rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)
- b) Rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)

Význam: paralyzování agrese vůči bližním – princip „přítlačení ke zdi“ – při jakémkoliv náznaku šikanování bude potrestání přísnější; předjímání komplikací s rodiči – potřebujeme pádné důkazy – vhodné, aby útočníci svou výpověď napsali a podepsali

7. realizace vhodné metody:

a) METODA USMÍŘENÍ

- místo donucení k vnější poslušnosti se sleduje vnitřní proměna vztahů mezi oběti a agresory. Je akcentováno řešení problému, tedy rozmrznutí agresivního postoje, domluva, usmíření mezi aktéry šikanování. Nastupuje řízení společné hledání nápravy místo trestu. Usmíření lze zpečetit dobrovolným odčiněním škod, které je přijatelné pro všechny.

b) METODA VNĚJŠÍHO NÁTĹAKU (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči)

- záměrem je přinutit trestem a strachem viníky k zastavení agresivního chování a k dodržování oficiálních norem. Individuální nebo komisionální pohovor, kde se rozhoduje o udělení výchovného opatření.
- výchovná komise, respektive škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná opatření:
 - výchovná opatření (napomenutí, důtka třídního učitele, důtka ředitele)
 - snížení známky z chování
 - přeřazení agresora do jiného kolektivu
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu
 - krátkodobý dobrovolný pobyt v dětském diagnostickém ústavu, diagnostickém ústavu pro mládež nebo ve středisku pro mládež
 - umístění do diagnostického ústavu na předběžné opatření a následné nařízení ústavní výchovy

8. Třídní hodina

- efekt metody usmíření – posouzení společného úsilí
- Oznámení o potrestání agresorů informování celé třídy o potrestání útočníků

9. Rozhovor s rodiči oběti

- informace o zjištěních a závěrech školy, domluvení dalších opatření

10. Třídní schůzka

- potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana, kterou škola řešila; u metody usmíření možno na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany – schůzka mimořádná

11. Práce s celou třídou

- nejlepší prevencí je budovat trvale a systematicky kamarádké a bezpečné vztahy v celé třídě; ke změně vztahů ve třídě možno využít spolupráci s profesionály ze školských poradenských zařízení (PPP, SVP apod.)

5.2 Obyčejná pokročilá šikana

Postup obdobný jako ve scénáři 5.1

Taktika vyšetřování u pokročilých šikan vyžaduje vysoce odborné a psychologicky „tvrdší“ postupy. Organizovaný odpor proti rozkrytí tu bývá mimořádně silný. Je třeba proto používat speciální diagnostické metody zaměřené na vztahy a postoje žáků a na ověřování pravdivosti výpovědí. Nezbytná je práce s neverbálními technikami a výslechovými praktikami.

Nejvýraznější rozdíl ve vyšetřování pokročilých šikan oproti těm počátečním spočívá v tom, že **zde nebývá často ani jeden vhodný svědek**. Všichni nebo téměř všichni lžou a zapírají. Běžné jsou křivé výpovědi a falešní svědkové. Nehledáme tedy většinou vhodné svědky, ale **nejslabší články v řetězu skupinové lži**. Vzácnou výjimkou je existence tzv. bílých vran, tedy žáků, kteří odolali velkému konformnímu tlaku skupiny, nesouhlasí s násilím a mají s oběťmi soucit.

Změny ve strategii vyšetřování

Oproti počáteční šikaně nalezneme značné rozdíly:

- ✓ individuální rozhovory s falešnými svědky doplníme o jejich vzájemné konfrontace
- ✓ ochrana oběti musí někdy nastat hned na počátku, oběť musíme dostat bezpečně domů ještě před koncem vyučování, oběť pak zůstává doma, dokud není nebezpečí zažehnáno.
- ✓ rozhovor realizujeme pouze s agresory a bývá doplněn konfrontací mezi útočníky, pokud máme jednoznačné důkazy, lze přejít rovnou ke komisionálnímu rozhovoru

Intervence jsou limitovány

- ✓ nelze využít v žádném případě metodu usmíření, ale výhradně metodu vnějšího nátlaku, ta může být doprovázena na podkladě vyšetřování policie doprovázena zahájením trestního řízení
- ✓ nejde dělat pohovor v neoficiální skupince, ale pouze v rámci orgánů školy

5.3 Celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování

RTP – Rámcový třídní program

1. Informace

Informace o problému ve třídě můžeme získat z různých zdrojů (rodiče, jiné oznámení škoře, vlastní pozorování). Máme-li informace o narušených vztazích (šikanování), nahlásíme vše ŠMP a VP, kteří společně zvolí strategii řešení.

JE NUTNO CHRÁNIT ZDROJ INFORMACÍ!!!

2. Odhad závažnosti

Pro řešení je nutné určit závažnost onemocnění třídního kolektivu:

- ✓ počáteční stadium
- ✓ pokročilé stadium
- ✓ neobvyklá forma šikany

Od tohoto se odvíjí skutečnost, zda problém vyřešíme sami, nebo pomocí konzultace s odborníkem, anebo problém již patří odborníkům.

3. Techniky mapující klima ve třídě

Klima třídy se dá určit podle technik cílených na tuto problematiku. Výběr technik záleží na pedagogovi, který mapování provádí.

Příklady technik: jména; přezdívky; had; místa si vymění; ruce; loď; tiché řady; míček apod.

4. Sociometrie

Sociometrické šetření slouží ke zmapování situace ve skupině a to prostřednictvím měření sociálních vztahů uvnitř skupiny, kde se členové bezprostředně znají.

Šetření provádí ŠMP, VP.

5. Práce se třídou

Pro práci se třídou je vhodné využití komunitního kruhu, který provádí ŠMP, VP, TU.

- ✓ komunitní kruh – jednoduchá metoda sloužící k pojmenování problémů ve třídním klimatu a k nastavení pravidel (je nutná zpětná vazba)

6. Závěrečná zpráva

Závěrečnou zprávu vypracovává ŠMP, VP.

Zpráva je důvěrná, obsahuje závěr šetření a doporučení pro ozdravění, možná rizika.

7. Informování pedagogů

- ✓ seznámení pedagogického sboru s problémem
- ✓ popis dění ve třídě

- ✓ společné kroků k řešení
- ✓ role pedagoga v problému

8. Schůzka s rodiči v případě závažnějších forem šikany

- ✓ písemnou formou vedení školy vyzve zákonné zástupce agresora i oběti k návštěvě školy
- ✓ svolá „mimořádnou“ schůzku všech rodičů
- ✓ účast na schůzce TU, VP, ŠMP, ředitelka školy
- ✓ seznámení rodičů s problémem (obecně) ne jmenovitě!
- ✓ pokud má zákonný zástupce zájem o konkrétní jména, jednáme s ním vždy individuálně

9. Výchovná komise

Zákonní zástupci problémových žáků jsou na výchovné komise zváni písemně. Struktura výchovné komise se liší pro agresora a pro oběť.

10. Práce se třídou

Prevence:

- ✓ pracuje se na ozdravení třídy
- ✓ nastaví se nová funkční pravidla třídy
- ✓ dbáme na bezpečné klima, sledování třídy
- ✓ dodržujeme kamarádké vztahy (spolupráce učitel + žáci),
- ✓ jednotné a důsledné vystupování pedagogů ve třídě
- ✓ pořádáme školní výlety,
- ✓ ozdravné pobyty v přírodě pro stmelení kolektivu

5.4 Scénář první pomoci pro neobvyklou počáteční šikanu

Její řešení vyžaduje doladění základního postupu, zkušenosti a proto také musí být řešena **nezávislým specialistou na šikanu**. Je zde nutné promyšleně zorganizovat chráněné rozhovory se svědky a někdy je potřeba úzká spolupráce se sociálním kurátorem. Musíme komplikace ve vnějším obraze zachytit a promyslet, co to znamená pro doladění diagnostiky a nápravy šikany.

Kontakty viz bod 12.

5.5 Základní krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany – Poplachový plán pro tzv. školní lynčování

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy;
4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C. Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory;
8. nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků;
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi).

D. Léčba

11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

5.6 Celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou.

Vzhledem k velké závažnosti celého problému je nutná úzká spolupráce s nezávislými odborníky na léčení šikany. Již při šetření je nutné dohodnout další postupy léčby s externími spolupracovníky a s jejich pomocí modifikovat Rámcový třídní plán pro danou specifickou situaci.

Pravidelně kontrolovat dodržování navržených postupů a konzultovat další vývoj situace ve třídě.

Úkol:

- seznámit všechny pedagogické pracovníky školy s postupem při řešení šikanování – vedení školy na pedagogické radě

Příloha č. 8 Úkoly pro pracovníky

6. Primární prevence v třídních hodinách

Třídní učitelé sledují vztahy ve třídě, podílí se na rozvoji pozitivních vztahů mezi žáky a na zlepšení třídního klimatu. Každá třída na začátku školního roku vypracuje svá „Pravidla třídy“ a řídí se jimi. Žáci jsou poučeni o tom, co je a co není šikana, na koho se mají obrátit, mají-li na šikanu podezření třídní učitelé, výchovný poradce, metodik prevence, vedení ZŠ, dozory).

7. Primární prevence ve výuce

Téma prevence šikanování je zpracováno do jednotlivých předmětů (člověk a společnost, prvouka, výchova k občanství, výchova ke zdraví, tělesná výchova, výtvarná výchova). Učitelé se soustřeďují na rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky, pracují s pravidly třídy a dynamikou třídního kolektivu, spoluvytvářejí bezpečné prostředí školy.

8. Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování

ZŠ provádí prevenci o přestávkách a při všech činnostech organizovaných školou (exkurze, výlety, vycházky, kroužky, školní družina). ZŠ organizuje ozdravné pobyty v přírodě, kde se zaměřuje na budování zdravých vztahů mezi žáky ve třídách a obsahově i na prevenci negativních jevů.

Žáci mají možnost využívat schránku důvěry, konzultace výchovné poradkyně a metodičky prevence. Se svými problémy se mohou obracet kdykoliv na pedagogy školy.

Úkol:

- pravidelně kontrolovat schránku důvěry – školní metodik prevence

Příloha č. 8 Informace pro žáky – šikanování

9. Ochranný režim

Školní řád stanoví pravidla chování ve škole, zakazuje násilí žáků vůči spolužákům.

V souladu s pracovním řádem zajistit zvýšený a kvalitní dohled pedagogů o přestávkách, před začátkem vyučování, a to hlavně v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.

Poučení žáků v dané oblasti třídními učiteli a učiteli ve vhodných předmětech.

Příloha - Minimální preventivní program

Příloha - Směrnice k primární prevenci rizikového chování

10. Spolupráce s rodiči

Vhodným způsobem seznámit s nekompromisním bojem školy proti šikaně na webových stránkách a při třídních schůzkách.

- Rodiče jsou průběžně seznamováni s aktivitami ZŠ na webových stránkách školy.
- Pravidelné schůzky s rodiči a možnost kontaktovat kohokoli z pedagogických pracovníků ve škole po předchozí domluvě.

Úkol:

- na www stránkách školy umístit informační materiály k šikaně a kyberšikaně pro rodiče;

Příloha č.6 Informace pro rodiče - šikanování

11. Školní poradenské služby;

- školní metodik prevence Mgr. Věra Kašparová, konzultační hodiny po domluvě
- výchovný poradce Mgr. Lenka Wildová, konzultační hodiny po domluvě

Úkol:

- na www stránkách školy umístit informaci o konzultačních hodinách pracovníků

12. Spolupráce se specializovanými zařízeními

Název	Kontakt
Pedagogicko-psychologická poradna Praha-východ	281 867 331
OSPOD Brandýs nad Labem	221 621 554
Městská policie Čelákovice	326 929 150
Policie ČR Obvodní oddělení Čelákovice	881 720974
Metodik prevence při Pedagogicko-psychologické poradně	Mgr. Libuše Vyternová 251 564 211

13. Vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol).

Úkol:

- Na setkání ředitelů škol dohodnout předávání informací o problémových žácích při přechodu na jiné školy;
- dohodnout koordinaci škol při společných akcích (soutěže)
- domluvit jednotný postup při řešení mimoškolních šikan (žáky jiné školy) – ředitel školy

V Mochově 29.8. 2016

.....
Mgr. Andrea Koubíková, ředitelka školy

14. Přílohy

PŘÍLOHA Č. 1

PŘÍKLADY NEPŘÍMÝCH A PŘÍMÝCH ZNAKŮ ŠIKANOVÁNÍ

1. Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpůsobovací konflikty nejsou vzácností!

2. Přímé znaky šikanování mohou být např.

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisťným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.

- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout

3. Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.

- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku

INFORMACE PRO PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY – ŠIKANOVÁNÍ

Zpracováno podle metodického pokynu MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. 22 294/2013-1

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí (agrese), která ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání ve škole a školském zařízení (dále jen „škola“). V místech jejího výskytu dochází ke ztrátě pocitu bezpečí žáků, který je nezbytný pro harmonický rozvoj osobnosti a efektivní výuku. Na rozdíl od jiných druhů násilí, se kterými se setkáváme ve školním prostředí, je šikana zvláště zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu. Vzhledem k tomu, že šikana se v zárodečných stádiích více či méně vyskytuje téměř v každé škole, je potřeba věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost. Důraz je třeba klást na budování otevřených, kamarádských a bezpečných vztahů mezi žáky ve třídě a samozřejmě i mezi všemi členy společenství školy. Je důležité, aby pedagogové uměli rozpoznat a řešit počáteční stadia šikanování. V případě rozvinutí pokročilé šikany je nutná spolupráce školy s odborníky ze specializovaných zařízení (podrobněji viz kapitolu II., čl. 7.4.). Zajištění ochrany dětí před šikanou vyžaduje další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky šikanování, neboť běžné pedagogické postupy selhávají.

CHARAKTERISTIKA ŠIKANOVÁNÍ

1. Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky např. v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Rovněž se může realizovat prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu.

2. Kyberšikana je jednou z forem psychické šikany. Je to zneužití ICT (informačních a komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým

činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočnicí. Povaha a provedení útoku pak určuje její závažnost (podrobněji viz metodické doporučení).

3. Důležité znaky šikanování: záměrnost, cílenost, opakování (není podmínkou), nepoměr sil, bezmocnost oběti, nepříjemnost útoku, samoučelnost agrese.

4. Za šikanování se nepovažuje škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování (opakování, záměrnost atd.). Například, když se tzv. „poperou“ dva přibližně stejně silní žáci kvůli dívce, která se jim oběma líbí, nejde o šikanování, protože tu chybí nepoměr sil, kdy oběť se neumí nebo z různých příčin nemůže bránit (podrobněji viz metodické doporučení).

5. Kyberšikana

- Kyberšikanou není oprávněná kritika na internetu bez zlého úmyslu, bez nadávek a ponižování. Termínem kyberšikana neoznačujeme rovněž vzájemné internetové psychické násilí a ani věcný konflikt (i opakovaný) mezi rovnocennými partnery.
- Od kyberšikany je potřeba odlišovat příbuzné fenomény, které jsou často s kyberšikanou provázány nebo se s ní částečně překrývají, nicméně samy o sobě označují jiný typ násilného chování. Patří mezi ně například happy slapping, sexting, hoax, spam, cyberstalking, flaming, phishing (podrobněji viz metodické doporučení, příloha - Kyberšikana)

PŘÍKLADY NEPŘÍMÝCH A PŘÍMÝCH ZNAKŮ ŠIKANOVÁNÍ

1. Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.

- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřenin, modřin, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpusobovací konflikty nejsou vzácností!)

2. Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout

ODPOVĚDNOST PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

1. **Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky.** V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu

pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

2. **Škola má ohlašovací povinnost** při výskytu šikany v následujících případech:

- Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství.
- Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání).

Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala.

- Škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů).
- V případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

3. **Z hlediska zákona** č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), **může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů** či provinění (dále jen „trestných činů“). Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým - § 6 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže):

vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody § 170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví §146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí proti skupině obyvatelů a

proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavního zneužití § 187 TZ, apod. + nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

4. Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

- nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pociťuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých;
- účast na sebevraždě (§ 144 TZ) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě;
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ) – např. „odposlech“ odesílaného e-mailu;
- porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti;
- pomluva (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť.

5. **Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování** a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřívání (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ).

PREVENCE V ŠIKANOVÁNÍ

1. **Základem prevence šikanování a násilí ve škole** je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky (a mezi žáky a učiteli). Pedagogičtí pracovníci při efektivní realizaci prevence šikanování usilují o vytváření bezpečného prostředí a za tím účelem:

- podporují solidaritu a toleranci,
- podporují vědomí sounáležitosti
- posilují a vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- uplatňují spolupráci mezi dětmi a rozvíjí jejich vzájemný respekt

- rozvíjí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.
2. **Pedagogičtí pracovníci se budou vzdělávat** v akreditovaných kurzech k problematice šikanování podle plánu DVPP školy.
 3. **Pedagogičtí pracovníci budou vykonávat** v souladu s pracovním řádem **dohled** nad žáky zejména ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami, mezi dopoledním a odpoledním vyučováním, podle potřeby při přecházení žáků mezi budovami školy, do zařízení školního stravování a do školní družiny. Především v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.
 4. **Pedagogičtí pracovníci budou vést** důsledně a systematicky žáky **k osvojování norem** mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka, pomáhat rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka. Viz dále ŠVP ...
 5. **Všichni pedagogičtí pracovníci by měli vnímat vztahy mezi žáky** a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce. Důležité aktivity školy nelze spojovat jen s určitým vyučovacím předmětem nebo skupinou předmětů. Vztahy a chování pedagogických i nepedagogických pracovníků vůči sobě a vůči žákům, ovlivňují chování žáků.
 6. **Pedagogičtí pracovníci budou dbát na dodržování školního řádu**, ve kterém jsou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.

POSTUPY ŘEŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ

1. Informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
2. Má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
3. V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.
4. Vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.

METODY VYŠETŘOVÁNÍ ŠIKANY PEDAGOGICKÝM PRACOVNÍKEM

Při vyšetřování šikany se nejprve zjišťuje, o jaké stádium a formu šikany jde. Existuje rozdíl mezi vyšetřováním počátečních a pokročilých stádií šikanování.

1. Pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou) lze doporučit strategii v těchto pěti krocích:

- Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
- Nalezení vhodných svědků.
- Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
- Zajištění ochrany obětem.
- Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

2. Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:

- Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
- Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
- Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
- Pokračující pomoc a podpora oběti.
- Nahlášení policii.
- Vlastní vyšetřování.
-

VÝCHOVNÁ OPATŘENÍ

1. Doporučuje se dále pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

2. Pro potrestání agresorů lze užít i následující běžná výchovná opatření:

- Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, podmíněné vyloučení a vyloučení ze studia na střední škole.
- Snížení známky z chování.
- Převedení do jiné třídy.

3. **Pro nápravu situace ve skupině** je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina).

4. **V mimořádných případech** se užití další opatření, které projedná ředitel školy.

SPOLUPRÁCE S RODIČI

1. **Informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování**, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.

2. **Při nápravě šikanování pedagogický pracovník spolupracuje:**

- s ředitelem školy, školním metodikem prevence, výchovným poradcem a dalšími pedagogickými pracovníky
- s rodinou oběti,
- s rodinou agresora.

3. **Při jednání s rodiči** dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací. Je nutné předem informovat rodiče o tom, co dělat v případě, když se dozvědí o šikanování.

STÁDIA ŠIKANOVÁNÍ

1. ZKRÁCENÝ POPIS STADIÍ ŠIKANOVÁNÍ (Kolář, 2011)

Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj. První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor je se dělají „legrácky“. Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi „otloukánka“. Třetí stadium je už klíčové, kdy se vydělí jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem.

1. PRVNÍ STADIUM: ZROD OSTRAKISMU

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

2. DRUHÉ STADIUM: FYZICKÁ AGRESE A PŘITVRZOVÁNÍ MANIPULACE

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace ...

3. TŘETÍ STADIUM (KLÍČOVÝ MOMENT): VYTVOŘENÍ JÁDRA

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Svým způsobem platí „raději on, než já“.

4. ČTVRTÉ STADIUM: VĚTŠINA PŘIJÍMÁ NORMY

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď

jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

5. PÁTÉ STADIUM: TOTALITA NEBOLI DOKONALÁ ŠIKANA

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

PŘÍKLADY ŠIKANOVÁNÍ

1. PŘÍPAD: ZPOVĚĎ OBĚTI POČÁTEČNÍHO STADIA ŠIKANOVÁNÍ (DOSLOVNÝ PŘEPIS)

- nadávaj mi,
- dělaj mi naschvály,
- maj na mne poznámky, když přijdu po nemoci,
- rejpať do mne,
- když se učitel rozhoduje koho vyzkoušet tak mu poraděj mne,
- když nejsem ve škole, říkaj učitelům, co není pravda,
- když něco provedou, snaží se to svalit na mne,
- když se učitel zeptá, jestli někdo má tahák, hned se všichni ozvou, že mám já,
- vo hodině, když písemka, tak zničeho nic se ozve, abych neopisoval,
- všichni maj strašnou radost, když dostanu špatnou známku,
- když jsem služba, tak všichni udělaj ve třídě nepořádek,
- nepouští mne mezi sebe, když si povídají,
- když si řeknu o sešit tak řeknou, že ho nemají dopsanej, a pak ho pučej někomu jinýmu,
- ve frontě na oběd mne předbíhají,
- když je ve třídě smrad tak hned řeknou, že jsem si prd,
- povyšujou se nade mne,
- nic mi nepučej,
- když něco udělám, hned to všem řeknou,
- plivnou mi na židli a na všechny ostatní, abych si nemohl najít jinou,
- na výtvarce si ode mne vezmou štětec a nic mi neřeknou a maj z toho strašnou srandu, když ho hledám,
- když v matice někdo počítá na tabuli, tak mu raděj a řeknou mu i výsledky. Ale mně ne. Když už mi poraděj, tak špatně,
- někdy mi tašku zamknou do skříně a říkaj, že od ní nemaj klíč,
- když se učitel zeptá, kdo chybí, tak místo mého jména řeknou nějakou nadávku

2. PŘÍPAD: „PREMIANTKA TŘÍDY“

ZA URČITÝCH OKOLNOSTÍ SE MŮŽE STÁT OBĚTÍ ŠIKANY KTERÉKOLIV DÍTĚ.

Půvabná třináctiletá dívka, premiantka třídy závodně hrající tenis, se stala terčem kritiky a nemilosti skupiny spolužáků. Nedokázala se zapojit do společné zábavy, snad působila poněkud křečovitě a byla příliš orientována na výkon. To však neopravňovalo zdatného a oblíbeného chlapce, aby jí dlouhodobě fyzicky ubližoval. Jelikož ale ona byla zdatná a

odvážná dívka, pokoušela se mu někdy postavit a vrátit mu způsobené příkoří, ovšem proti jeho brutalitě neměla šanci. Schytala od něj tvrdé rány a kopance. Nikdo se jí nezastal. Po takovém střetu často plakala. Rodiče a učitelé se nikdy o jejím trápení nedověděli. Obětí agresivity tohoto „gentlemana“ se krátkodobě staly dvě další dívky s výborným prospěchem. Po příchodu nového žáka, který byl jednoznačně nejsilnější a přitom povahově mírný a jemný, násilí zmíněného chlapce ustalo.

Je zajímavé, že dívka, která se mi s tímto příběhem svěřila a kvůli níž jsem navázal spolupráci s mimořádně obětavou výchovnou poradkyní, si po delší době téměř na nic nevzpomněla. Její bolestivé vzpomínky byly vytěsněny mimo vědomou oblast.

Kolář M. (2005) Bolest šikanování. Praha: Portál, 2005

PŘÍKLAD PŘÍMÝCH A NEPŘÍMÝCH VAROVNÝCH SIGNÁLŮ

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmlouvání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;

- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

POZN: (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť konflikty v době adaptace nových žáků nejsou vzácností!)

Rodiče žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechce jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma;
- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

Zpracováno podle metodického pokynu MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. 22 294/2013-1

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje výchovu a vzdělávání žáků. Její zákeřnost spočívá v tom, že často zůstává dlouhodobě skrytá a může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky. Proto je v zájmu rodičů i školy, aby znali základní informace k prevenci a uměli tento specifický problém řešit.

1. CHARAKTERISTIKA ŠIKANOVÁNÍ

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Ne každý konflikt ve škole musí mít charakter šikanování, důležitým znakem je právě cílenost a opakovanost.

2. PODOBY ŠIKANOVÁNÍ

Přímá podoba šikany

- fyzické útoky v podobě bití
- vydírání
- loupeže
- poškozování věcí
- slovní útoky v podobě nadávek,
- pomluvy
- vyhrožování
- ponižování
- sexuální obtěžování až zneužívání,
- kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.).

Nepřímá podoba šikany

- demonstrativní přehlížení,
- ignorování žáka či žáků.
-

3. POSTUP RODIČŮ PŘI PODEZŘENÍ NA ŠIKANOVÁNÍ

Odhalení šikany bývá obtížné, proto je nesmírně důležitá spolupráce s rodiči. Postup by měl být následující:

- Rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele, školního metodika prevence či vedení školy. Informaci o podezření je možné podat osobně, telefonicky i e-mailem. Kontakty jsou uvedeny na [www. stránkách školy](http://www.stránkách školy).
- Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodika prevence či výchovného poradce, obrátí se rodiče s informací na ředitele školy.
- V případech prokazatelných projevů šikany se rodiče přímo obrátí s informací na ředitele školy.

- Pokud se však projeví nečinnost i ze strany ředitele a postup školy v řešení šikany je nedostatečný, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy nebo podat stížnost na školu České školní inspekci (dále jen „ČŠI“). Stížnost podaná písemně, osobně nebo v elektronické podobě se přijímá na všech pracovištích ČŠI.

Stížnost je možné adresovat příslušnému inspektorátu ČŠI, samozřejmě lze podat stížnost i na ústředí tzn. na adresu: Fráni Šrámka 37, 150 21 Praha 5, resp. elektronicky na adresu posta@csicr.cz.

Při šetření zřizovatelem a ČŠI je potřeba, aby byl do týmu zařazen specialista na řešení šikany.

- V případě šikany, která má charakter trestné činnosti, škola informuje Policii ČR nebo státní zastupitelství.
- Současně v odůvodněných případech škola zajistí oběti šikanování pomoc psychologa, speciálního pedagoga (etopeda), popřípadě jiného specialisty.

3. MOŽNÉ PŘÍZNAKY ŠIKANOVÁNÍ

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;

- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechut' jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma;
- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

INFORMACE PRO ŽÁKY – ŠIKANOVÁNÍ

Zpracováno podle metodického pokynu MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. 22 294/2013-1

1. Nikdo nemá právo druhému ubližovat!
2. Spolužáci se k tobě chovají nepřátelsky, ubližují ti a ty nevíš, jak dál?
3. Víš o někom, kdo je šikanován, a je ti ho líto?

Překonej strach a zajdi za učitelem, kterému důvěřuješ:

- **třídní učitel**
- **ředitel**
- **výchovný poradce,**
- **školní metodik prevence**

Svěř se rodičům.

1. CO JE TO ŠIKANOVÁNÍ?

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš ubránit, dělá, co ti je nepříjemné, co tě ponižuje, nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci. Ale může ti znepríjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nešíkali si tě.

Později se otravování života stupňuje a zdokonaluje. Nastupuje fyzické násilí (bití, krádeže a poškozování věcí). Šikanování je vážná věc a v řadě případů bývá trestným činem.

2. PROČ BÝVÁ ČLOVĚK ŠIKANOVÁN?

Není to proto, že by byl špatný, nebo proto, že by si to nějak zasloužil. Chyba není v něm, ale ve špatných vztazích mezi některými spolužáky. Převládá v nich bezohlednost a násilí.

3. JAK SE MŮŽEŠ BRÁNIT?

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl rodičům, odpověděl: „Já nevím, když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet. A doufám, že už to bude lepší.“

Myslet si, že to bude lepší, je omyl. Nikomu nic neříct, je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to a udělej následující:

- Obrat' se na učitele, kterému důvěřuješ. Může ti skutečně pomoci, bude ti věřit a neprozradí tě.
- Svěř se svým rodičům.
- V případě, že nenajdeš odvahu říct to ani svým rodičům, zavolej na pražskou Linku bezpečí, telefon **800 155 555** nebo **116 111**. Bezplatně můžeš telefonovat z celé republiky. Nepotřebuješ k tomu peníze ani telefonní kartu. Tito lidé ti budou věřit, protože nejsi sám, komu se něco podobného děje.

Úkoly pro pracovníky školy v oblasti prevence proti šikaně

1. Ředitel školy
2. Pedagogický pracovník
3. Třídní učitel
4. Školní metodik prevence
5. Výchovný poradce

1. Ředitel školy

Úkol	termín
Podporuje pozitivní vzájemné vztahy mezi žáky a učiteli	Průběžně
Zajistí další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky vytváření dobrých vztahů, v podpoře a upevňování zdravých třídních norem žáků jako prevenci šikanování	Dle plánu školy
Zajistí další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky šikanování.	Dle plánu školy
Vytváří systém aktivit školy v oblasti prevence šikanování a násilí. Vychází přitom z komplexního pojetí preventivní strategie (Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, MŠMT č.j. 21291/2010-28 a součást Minimálního preventivního programu školy).	Dle plánu školy
Zajistí vzdělávání pracovníků (pedagogických i nepedagogických) v akreditovaných kurzech k problematice šikanování.	Dle plánu školy
Zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky, zaměří se na prostory, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.	Dle plánu školy
Zajistí, aby pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý školní kolektiv. Za zvlášť nebezpečnou je třeba považovat tendenci podceňovat počáteční projevy šikanování.	Dle plánu školy
Zajistí finanční prostředky na doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky násilného chování a šikanování	Dle plánu školy
Ve školním řádu jasně stanoví pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.	Dle plánu školy
Vytvoří školní Program proti šikanování, tento program se stane součástí Minimálního preventivního programu, zejména na krizovém plánu, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde	Dle plánu školy
Zajistí, aby s krizovým plánem byli vždy na začátku školního roku prokazatelně seznámeni žáci (přiměřeně jejich věku) a jejich zákonní zástupci.	Dle plánu školy
Zajistí formy spolupráce s dalšími institucemi při řešení šikany (pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR).	Dle plánu školy
Zapracuje do klasifikačního řádu výchovná opatření pro potrestání agresorů: - Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele- Snížení známky z chování.	Dle plánu školy

Zajistí spolupráci se specializovanými institucemi, se kterými bude škola spolupracovat v případě zjištění šikany.	Dle plánu školy
Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR.	Při zjištění
V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.	Při zjištění
V mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.	Při zjištění
V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.	Při zjištění
Zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany.	Při zjištění
Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) oznámí tuto skutečnost Policii ČR.	Při zjištění
Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.	Při zjištění
V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů	Při zjištění
Informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí	Při zjištění

2. Pedagogický pracovník

Úkol	termín
Seznámí se s charakteristikou šikanování a projevy šikanování	Průběžně
Zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytváří podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů).	Průběžně
Předchází šikanování mezi žáky, projevy šikanování neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.	Průběžně
Rozvíjí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.	Průběžně
Vede důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka. Pomáhá rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.	Průběžně
Zajistí dodržování školního řádu, kde budou jasně stanoveny pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.	Průběžně
Bude znát metody vyšetřování šikanování pro počáteční šikanu i pokročilou formu šikany.	Průběžně
Bude dodržovat výchovná opatření v klasifikačním řádu při potrestání agresorů: - napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele	Při zjištění

- snížení známky z chování.	
Bude dodržovat v souladu s pracovním řádem dohled nad žáky, zaměří se na prostory, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.	Dle plánu školy
Bude se podílet na realizaci Programu proti šikanování (součást Minimálního preventivního programu), zejména na krizovém plánu, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde.	Dle plánu školy
Informují-li rodiče o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
Má-li podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.	Při zjištění
Informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.	Při zjištění

3. Třídní učitel

Úkol	termín
Seznámí se s charakteristikou šikanování a projevy šikanování	Průběžně
Zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytváří podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů).	Průběžně
Předchází šikanování mezi žáky, projevy šikanování neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.	Průběžně
Rozvíjí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.	Průběžně
Vede důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka. Pomáhá rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.	Průběžně
Zajistí dodržování školního řádu, kde budou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.	Průběžně
Bude znát metody vyšetřování šikanování pro počáteční šikanu i pokročilou formu šikany.	Průběžně
Vytváří dobré vztahy uvnitř třídního kolektivu, zabývá se vztahy v třídním kolektivu.	Průběžně
Vytváří pocit bezpečí každého jedince a jeho začlenění do třídního kolektivu a vytváří dobré sociální klima třídy.	Průběžně
Posiluje a vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy.	Průběžně
Bude dodržovat v souladu s pracovním řádem dohled nad žáky, zaměří se na prostory, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.	Dle plánu školy
Bude se podílet na realizaci Programu proti šikanování (součást Minimálního preventivního programu), zejména na krizovém plánu, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde.	Dle plánu školy
Zajistí, aby žáci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý třídní kolektiv. Za zvlášť	Dle plánu školy

nebezpečnou je třeba považovat tendenci podceňovat počáteční projevy šikanování.	
Seznámí prokazatelně s Krizovým plánem vždy na začátku školního roku žáky (přiměřeně jejich věku) a jejich zákonné zástupce.	Dle plánu školy
Bude dodržovat výchovná opatření v klasifikačním řádu při potrestání agresorů: - napomenutí a důtka třídního učitele - snížení známky z chování.	Při zjištění
Informují-li rodiče o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
Má-li podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.	Při zjištění
Informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.	Při zjištění
Informuje dotčené rodiče o vyšetřování šikany.	Při zjištění

4. Školní metodik prevence

Úkol	termín
Seznámí se s charakteristikou šikanování a projevy šikanování	Průběžně
Zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytváří podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování.	Průběžně
Předchází šikanování mezi žáky, projevy šikanování neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.	Průběžně
Rozvíjí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.	Průběžně
Vede důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka. Pomáhá rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.	Průběžně
Zajistí dodržování školního řádu, kde budou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.	Průběžně
Bude znát metody vyšetřování šikanování pro počáteční šikanu i pokročilou formu šikany.	Průběžně
Bude dodržovat v souladu s pracovním řádem dohled nad žáky, zaměří se na prostory, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.	Dle plánu školy
Bude se podílet na realizaci Programu proti šikanování (součást Minimálního preventivního programu), zejména na krizovém plánu, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde.	Dle plánu školy
Zajistí doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky násilného chování a šikanování.	Dle plánu školy
Bude se podílet na realizaci Programu proti šikanování (součást Minimálního preventivního programu), koordinuje činnost při tvorbě krizového plánu, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním	Dle plánu školy

prostředí dojde.	
Zpracuje přehled specializovaných institucí včetně kontaktů, se kterými bude škola spolupracovat v případě zjištění šikany	Dle plánu školy
Bude dodržovat výchovná opatření v klasifikačním řádu při potrestání agresorů: - napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, - snížení známky z chování.	Při zjištění
Informují-li rodiče o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
Má-li podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.	Při zjištění
Informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.	Při zjištění

5. Výchovný poradce

Úkol	termín
Seznámí se s charakteristikou šikanování a projevy šikanování	Průběžně
Zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytváří podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů).	Průběžně
Předchází šikanování mezi žáky, projevy šikanování neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.	Průběžně
Rozvíjí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.	Průběžně
Vede důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka. Pomáhá rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.	Průběžně
Zajistí dodržování školního řádu, kde budou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.	Průběžně
Bude znát metody vyšetřování šikanování pro počáteční šikanu i pokročilou formu šikany.	Průběžně
Bude dodržovat výchovná opatření v klasifikačním řádu při potrestání agresorů: - napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele - snížení známky z chování.	Při zjištění
Bude se podílet na realizaci Programu proti šikanování (součást Minimálního preventivního programu), zejména na krizovém plánu, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde.	Dle plánu školy
Bude dodržovat v souladu s pracovním řádem dohled nad žáky, zaměří se na prostory, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.	Dle plánu školy
Informují-li rodiče o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.	Při zjištění
Má-li podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence, informuje ředitele školy.	Při zjištění

V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.	Při zjištění
Informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.	Při zjištění